

LEGEMIDDELMANGEL: STORT, ALVORLIG OG ØKENDE PROBLEM

Hvilke typer legemiddelmangel er alvorlig for pasientene?

Legemiddelmangel er et stort, alvorlig og økende problem. Fra flere hold tas det til orde for at det legges frem planer for hva som kan gjøres for bedre å sikre at norske pasienter får tilgang til de legemidlene de bruker. For å lage en slik plan, er det nødvendig med gode fakta og analyser av legemiddelmangel. En slik analyse finnes ikke i dag.

Statens legemiddelverk har pålagt leverandørene av legemidler å varsle om forventede, fremtidige mangler på legemidler. Disse varslene blir brukt som grunnlag for å informere leger og apotek om mulige mangelsituasjoner, slik at leger og apotek kan være forberedt. Listen over varsler er et godt verktøy til denne bruken, men er ikke en oversikt over hvor alvorlige problemer Norge har med legemiddelmangel.

Det er ingen tvil om at det er økende legemiddelmangel både i Norge og andre land, og at det er produksjonsproblemer internasjonalt som er den klart viktigste årsaken. De fleste oppføringene på Legemiddelverkets mangelliste er potensielle problemer som blir løst uten skade for pasientene. Grossistene og apotekene kan ha tilstrekkelige lagre til leveransene starter igjen, det kan være andre pakningsstørrelser tilgjengelig, det kan være tilstrekkelige mengder av det samme legemiddelet fra andre produsenter. I andre tilfeller samarbeider legemiddelgrossistene med Legemiddelverket for å hente utenlandske pakninger av det samme legemiddelet til Norge.

Gjennomgang av Legemiddelverkets mangelliste

Apotekforeningen har gått gjennom Legemiddelverkets mangelliste pr 20. februar 2019. Listen inneholder 113 virkestoffer og totalt 200 ulike legemiddelpakninger (varenumre) som kan ha manglet i Norge i januar 2019.

I vår foreløpige analyse har vi forsøkt å finne ut hva konsekvensene av disse 200 potensielle mangelsituasjonene har vært. Det er fire av varenumrene på listen som ikke har hatt salg de siste fem årene. Disse ser vi bort fra. Videre er det 25 varenumre som gjelder reseptfrie legemidler. Disse ser vi også bort fra for å gjøre analysen enklere, og fordi mange av produktene også selges i LUA, der vi ikke har oversikt over salget.

Da står vi igjen med 171 ulike pakninger. Av disse finner vi at 48 pakninger, som gjelder 13 ulike virkestoff, ikke hadde noe salg i januar, altså en reell mangel på disse pakningene. Imidlertid er det bare tre av de berørte virkestoffene som ikke har hatt noe salg i januar. Disse tre virkestoffene har også hatt svært lite salg tidligere år, og det er vanskelig å vurdere om det

er reelle mangler. For de øvrige 10 berørte virkestoffene tyder tallene på at det ikke har vært alvorlige mangler på alternative pakningstyper med samme virkestoff. En grundigere analyse må til for å konstatere at dette er tilfellet for alle de 10 virkestoffene.

Det var 123 varenumre som faktisk hadde salg i januar 2019, selv om de sto på Legemiddelverkets mangelliste. Når vi ser på salget av disse pakningene samlet, finner vi at det har vært en nedgang på 23 prosent i salget fra januar måned i 2018, fra ca 260 000 til 200 000 pakninger. Det indikerer at mange av disse varenumrene har vært reelt manglende i apotek i januar i år. Når vi ser på antall solgte definerte døgndoser for de berørte virkestoffene, finner vi imidlertid at det samlet sett har vært en økning i salget i år sammenlignet med januar i tidligere år. Dette indikerer at det i mange tilfeller finnes alternativer til de pakningene som mangler.

En kompliserende faktor som vi ikke har berørt, er lengden på mangelsituasjonene. Om antallet mangler dobles, men mangelperioden halveres, vil det i dagens statistikk se ut som at mangelproblemet har doblet seg. Eksempel: Vare X manglet ved ett tilfelle i 2018 i to måneder. I 2019 manglet samme produkt to ganger, men kun én måned pr gang. Samlet mangeltid på dette produktet er identisk de to årene: to måneder. Men i statistikken vil det fremstå som om mangelproblemet er doblet.

Det er vanskelig å trekke entydige konklusjoner på bakgrunn av de foreløpige analysene vi har gjort av mangelsituasjonen. Analysen viser på den ene siden at det er flere reelle mangler blant de varslene Legemiddelverket mottar. På den annen side ser det ut til at et stort flertall av manglene enten ikke treffer apotekene og pasientene, eller at de løses ved hjelp av de metodene som er beskrevet ovenfor. Analysen viser imidlertid at Legemiddelverkets mangelliste ikke er et egnet verktøy for å forstå hvordan og i hvilket omfang legemiddelmangler berører pasientene.

Mangellister i Norge og Sverige

På Legemiddelverkets mangelliste er det frem til 15. februar 376 oppføringer, som fordeler seg på 195 ulike virkestoffer. Den svenske myndigheten (Tandvårds- och Läkemedelförmånsverket, TLV) har en mangelliste der det pr 8. februar var 792 oppføringer, fordelt på 365 virkestoffer.

Vi har gått gjennom mangellistene i Sverige og Norge, for å se i hvor stor grad legemidler mangler i begge land. Listene gir følgende funn:

Av de 195 virkestoffene som var på mangellisten i Norge, er 104 også på mangellisten i Sverige. Dermed er det 91 virkestoffer som i følge listene mangler i Norge, men som ikke mangler i Sverige.

Av de 365 virkestoffene som var på mangellisten i Sverige, var 102 også på mangellisten i Norge. Dermed er det 263 virkestoffer som ifølge listene mangler i Sverige, men som ikke mangler i Norge.

En tilsynelatende konklusjon av disse tallene kan være at det er større legemiddelmangel i Sverige enn i Norge, men det er ikke nødvendigvis riktig, fordi mangellistene er lister over varsler og ikke over reelle mangler. Listene sier heller ikke noe om tallene på alvorlige mangler. Svenskene definerer også mangel annerledes enn vi gjør i Norge. Den norske mangellisten omfatter produkter som er forventet å mangle i minst 2 uker, mens den svenske listen omfatter produkter som er forventet å mangle i 3 uker. Hvis vi hadde definert mangel likt i Norge og Sverige, ville enten antallet mangler i Sverige stige, eller taller i Norge synke.

Alvorlige og mindre alvorlige legemiddelmangler

Legemiddelverkets mangelliste inneholder mange alvorlige og reelle legemiddelmangler. Mange av oppføringene har likevel svært små konsekvenser for pasientene. Noen eksempler på dette kan være:

- Albyl-E 75 mg enterotabletter, 100 stk. Mesteparten av dette markedet er blitt overtatt av den generiske konkurrenten Acetylsalisylsyre Actavis, med samme virkestoff, legemiddelform, styrke og pakningsstørrelse. Summen av salg av acetylsalisylsyre 75 mg 100 stk øker jevnt og trutt, og apotekene har ikke gått tomme. Ingen pasienter er skadelidende fordi Albyl-E i perioder har manglet.
- Ibux tabletter i ulike styrker og pakningsstørrelser. Det er tilstrekkelig ibuprofen-tabletter i markedet i Norge, både på apotek og gjennom LUA.
- Methadon Martindale i ulike styrker og størrelser. Martindale var i 2018 en liten metadon-leverandør, med en markedsandel på 4 prosent. Det er ingen mangel på metadon i markedet.
- Nicotinell 4 mg medisinsk tyggegummi med fruktsmak, 204 stk. Det finnes mange andre smakstyper og pakningsstørrelser det ikke er mangel på, og det finnes andre leverandører av røykeerstatningsprodukter som er medisinsk tyggegummi.
- Zolofit 50 mg tabletter 98 stk. Generiske merker har en markedsandel på ca 85 prosent, og mangler ikke. Bruken av denne pakningsstørrelsen og styrken solgte mer i 2018 enn noen gang.

Med dagens måte å telle opp mangler på, tillegges de mindre alvorlige manglene over like stor vekt i statistikken som eventuell mangel på insulin og anestesilegemidler.

Nyhetsaker om legemiddelmangel

Rekordmangel på legemidler i Norge: 87 prosent økning

I fjor var det tomt for 358 ulike medisiner i Norge. Det er nesten en dobling fra året før, viser tall fra Legemiddelverket.

[VG](#)

Apotek gjør alt de kan når det er legemiddelmangel

– Vi tror utfordringene med legemiddelmangel kommer til å øke fremover, sier Oddbjørn Tysnes i Apotekforeningen.

apotek.no

Legemiddelmangel: – Vi bryr oss og gjør det som må til

Når det oppstår en mangelsituasjon har apoteker Chris Jacobs mange metoder for å sikre at kundene hans går ut av apoteket med legemidlene de trenger.

apotek.no

Kontaktperson i Apotekforeningen

Oddbjørn Tysnes - direktør Næringspolitikk, oddbjorn.tysnes@apotek.no eller 408 72 580

